

KORKUNÇ BİR FAL

RUS ÖYKÜLERİ

Çeviri: UĞUR BÜKE

KORKUNÇ
BİR FAL

RUS ÖYKÜLERİ

Can Klasik

Korkunç Bir Fal

Rusça aslından çeviren: Uğur Bücke

Aleksandr Puşkin, "Pikovaya Dama", 1834; Nikolay Karamzin, "Bednaya Liza", 1796; Aleksandr Bestujev-Marlinski, "Straşnoye Gadanye", 1831; Vladimir Odoyevski, "Novı God", 1831; Aleksandr Levitov, "Gazete v Sele", 1865; Vsevolod Garşin, "Krasnı Tsvetok", 1883

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Mayıs 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Cansu Varol İzmirli

Düzeltili: Melis Ofas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Diyaddin Sevindik / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5649-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750756498

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

KORKUNÇ
BİR FAL
RUS ÖYKÜLERİ

ÖYKÜ

Rusça aslından çeviren

Uğur Büke

♥can

UĞUR BÜKE, 1959'da Suşehri'nde doğdu. Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 1981'de mezun olduktan sonra Türkiye'nin Sesi radyosunda Rusça spiker ve çevirmen olarak çalıştı. Askerliğinin ardından İstanbul'a yerleşerek turist rehberliği ve Sovyetler Birliği Başkonsolosluğu'nda çevirmenlik yaptı. Nikolay Gogol, Lev Tolstoy, İvan Turgenyev, Nikolay Leskov, İvan Bunin, Valentin Rasputin, Anatoli Rybakov, Yuri Bondarev, Nikolay Nekrasov, İlya Boyaşov, Svetlana Uturgauri, Olcas Süleymenov, R. Abutalıbov, E. Muradaliyeva gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandıran ve TYS üyesi olan Büke evli ve bir kız çocuk sahibidir.

İçindekiler

Maça Kızı / Aleksandr Puşkin.....	11
Zavallı Liza / Nikolay Karamzin.....	47
Korkunç Bir Fal / Aleksandr Bestujev-Marlinski	67
Yeni Yıl (Bir Tembelin Notları) / Vladimir Odoyevski.....	109
Köye Gazete / Aleksandr Levitov	121
Kırmızı Çiçek / Vsevolod Garşin.....	139

MAÇA KIZI

Aleksandr Puşkin

I

Maça kızı gizli bir kötülük demektir.

En yeni fal kitabından

*Kötü havalarda
toplanırlardı
sık sık;
sürerlerdi –Tanrı bağışlasın onları–
ellilikleri
yüzlükleri
ve kazanır
yazarlardı
tebeşirle
yani kötü havalarda
uğraşırlardı
işte bu işle.*

Bir keresinde süvari muhafız Narumov'un evinde kâğıt oynuyorlardı. Uzun kış gecesi fark ettirmeden geçmiş, sabah beşte akşam yemeğine oturmuşlardı. Kazananlar büyük bir iştahla yiyor, diğerleri ise tabaklarının karşısında dalgın dalgın oturuyorlardı. Ancak şampanya gelince sohbet canlanmış ve herkes katılmaya başlamıştı.

“Surin, sen ne yaptın?” diye sordu ev sahibi.

“Her zamanki gibi kaybettim. Şanssız olduğumu itiraf etmeliyim; yalnızca bahislerin artırılmadığı zamanlar oynarım, hiçbir zaman hırslanmam, aklımı kimse çelemez ama yine de hep kaybederim!”

“Hiç hırslanmadın mı? Bir kere bile şanslı karta oynamadın mı? Bu kararlılığına şaşıyorum.”

“Ya Hermann’a ne demeli!” dedi konuklardan biri, genç mühendisi göstererek. “Hayatı boyunca eline kâğıt almamış, bir kez bile ‘pot’ dememiş ama sabah beşlere kadar yanımızda oturup oyun seyrediyor!”

“Oyun beni çekiyor,” dedi Hermann, “ama kazanma umuduyla elimdekini riske atacak değilim.”

“Hermann, Alman. Hesabını bilir, hepsi bu!” dedi Tomski. “Ama anlamadığım tek kişi, büyükannem Grafinya¹ Anna Fedotova’dır.”

“Nasıl? Neden?” diye hep bir ağızdan sordu konuklar.

“Büyükannemin neden kasaya karşı oynamadığına hiç akıl erdiremedim,” diye devam etti.

“Ne var bunda anlamayacak,” dedi Narumov, “seksen yaşındaki kocakarı kasaya karşı oynar mı?”

“Onun hakkında ne biliyorsunuz ki?”

“Doğru, bir şey bilmiyoruz!”

“O zaman dinleyin: Büyükannemin bundan altmış yıl önce Paris’e gittiğini ve orada epey popüler olduğunu bilmeniz gerek. İnsanlar, *Vénus Moscovite*²’i görmek için sokaklara dökülürmüş. Richelieu de ona kur yapıyor-muş, hatta büyükannemin dediğine göre yüz bulamayıncaya az kalsın intihar ediyormuş.

1. Büyük Petro’dan itibaren Rusya’da kullanılan, Batı ülkelerindeki “kontes”le eşdeğer Alman kökenli bir soyluluk unvanı. (Ç.N.)

2. (Fr.) Moskova Venüs’ü. (Ç.N.)

O zamanlar kadınlar firavun¹ oynarmış. Söylentiye göre, bir gün sarayda Orléans Dükü'ne karşı oynarken oldukça büyük bir meblağ kaybetmiş. Eve dönen büyükannem yüzündeki takma benlerini ve juponunu çıkarıp dedeme kaybettiği miktarı söylemiş ve ödemesini emretmiş.

Merhum dedem, hatırladığım kadarıyla, büyükannemin uşağı gibiydi. Ateşten korkar gibi büyükannemden korkardı. Ancak bu korkunç kaybı duyunca öfkeden deliye dönmüş; hesapları çıkarmış ve altı ayda yarım milyon harcadıklarını göstermiş, köylerinin Paris çevresinde değil, ya Moskova ya da Saratov'da olduğunu söylemiş ve ödemeyi reddetmiş. Büyükannem de yanağına bir tokat aşkedip kızgınlığının işareti olarak tek başına yatmış.

Ertesi gün, verdiği aile içi cezanın yerini bulduğunu umarak kocasını çağırma emretmiş ama dedem geri adım atmamış. Büyükannem hayatında ilk kez ona açıklamalar yapmış ve düşüncelerini anlatmış; prensle arabacı arasında fark olduğu gibi borçlar arasında da fark olduğunu aşağılayıcı bir şekilde kanıtlamaya çalışarak onun vicdana geleceğini düşünüyormuş. Nerdee! Dedem lafından dönmemiş. Hayır da hayır! Büyükannem ne yapacağını şaşırmış.

Uzaktan da olsa olağanüstü bir adam tanıyormuş. Hakkında bir sürü ilginç şey anlatılan Saint-Germain Kontu'nu² duymuşsunuzdur. Kendine Gezgin Yahudi³ diyen; hayat iksirini, felsefe taşını⁴ ve daha bir sürü şeyi

1. Kılıç oyununa benzeyen bir oyun. Parayı koyanın seçtiği kâğıt kendi tarafına düşerse oyuncu, aksi durumda kasa kazanır. (Ç.N.)

2. Saint Germain Kontu (1691-1710): Fransız simyacı ve maceraperest. (Ç.N.)

3. Ortaçağ Hıristiyan efsanelerine göre Gezgin Yahudi Ahasverus, İsa'nın çile yolunda dinlenmesine izin vermez ve İsa'nın "Ben dirilene kadar yürü!" lanetine uğrar. (Ç.N.)

4. Metalleri altına çeviren efsanevi taş. (Ç.N.)

bulduğunu söyleyen kişi. Onunla dalga geçip şarlatan yerine koyuyorlarmış ama Casanova, anılarında onun casus olduğunu yazar. Mamafih Saint-Germain Kontu, bu gizliliğine karşın saygıdeğer bir görünüşe sahipmiş ve toplum içinde oldukça nazik ve güler yüzlüymüş. Büyükannem onu hâlâ deli gibi sever ve hakkında saygısızca konuşulduğunda kızar. Büyükannem, Saint-Germain Kontu'nun iyi bir servete sahip olduğunu biliyormuş. Ona başvurmaya karar vermiş. Bir not yazıp derhal gelmesini rica etmiş.

Tuhaf, ihtiyar adam hemen gelmiş ve büyükannemi korkunç kederler içinde bulmuş. Büyükannem kocasının barbarlığını en kara renklerle betimlemiş ve nihayetinde bütün umudunu onun dostluğu ve nezaketine bağladığını söylemiş.

Saint-Germain Kontu düşünmeye başlamış.

'Bu miktarı vererek size hizmet edebilirim,' demiş, 'ama bana borcunuzu ödeyinceye kadar rahat etmeyeceğinizi de biliyorum. Sizi yeni kaygılara düşürmek istemem. Başka bir yol daha var; bu parayı kazanabilirsiniz.'

'Ama sevgili kont,' demiş büyükannem, 'size hiç paramız kalmadığını söylüyorum.'

'Para lazım değil,' diye itiraz etmiş Saint-Germain Kontu, 'lütfen beni dinleyin,' demiş ve her birimizin öğrenmek için varını yoğunu feda edeceği sırrını büyükanneme anlatmış..."

Genç kumarbazlar daha da dikkatle dinlemeye başladılar. Tomski piposunu yaktı, bir nefes çekip devam etti.

"Aynı akşam, büyükannem Versailles'a *jeu de la Reine*'e gitmiş.¹ Kasa Orléans Dükü'ymüş. Büyükannem borcunu getirmediği için bir bahane öne sürerek üstünkörü özür

1. (Fr.) Kraliçenin (kumar) oyunu. (Ç.N.)

dileyip dükün karşısına oturmuş ve kâğıdını söylemiş. Üç kart seçmiş ve birbiri ardına bütün parasını koymuş, üç kartı da peş peşe kazanmış ve büyükannem bütün zararını çıkarmış.”

“Tesadüf!” dedi dinleyenlerden biri.

“Hikâye!” diye araya girdi Hermann.

“Belki de kartlar hileliydi?” dedi üçüncüsü.

“Zannetmem,” diye cevapladı Tomski ciddiyetle.

“Nasıl olur!” dedi Narumov. “Üç kartı peş peşe bilen bir büyükannen var ve sen onun sırrını hâlâ öğrenemedin mi?”

“Nasıl öğreneyim ki!” diye yanıtladı Tomski. “Babam dahil dört oğlu vardı, dördü de iflah olmaz kumarbazlardı, hiçbirine sırrını vermedi; aslında onlar için de benim için de fena olmazdı. Ama bakın, amcam Graf İvan İlyiç bana şerefi üstüne neler anlattı: Milyonları batırarak sefalet içinde ölen Çaplitski, gençliğinde Zoriç’e¹ yanlış hatırlamıyorsam yaklaşık üç yüz bin kaybetmiş. Karalar bağlamış. Gençlerin yaramazlıklarını hiç hoş görmeyen büyükannem nedense Çaplitski’ye acımış. Ona peş peşe oynayacağı üç kart söylemiş ve bir daha kumar oynamayacağına dair şeref sözü almış. Çaplitski doğruca borçlandığı adama koşmuş ve oyuna oturmuşlar. Çaplitski ilk kâğıda elli bin basmış ve kazanmış, sonra yüz bini basmış ve en sonunda da iki yüz bini basmış, tekrar kazanmış, üstelik kâra da geçmiş...”

“Neyse artık yatalım, saat altıya çeyrek var.”

Artık hava aydınlanmıştı, gençler kadehlerini bitirip dağıldılar.

1. Semyon Gavriloviç Zoriç (1743-1799): Rus İmparatorluğu generali ve Kutusal Roma İmparatorluğu kontu. II. Yekaterina'nın gözdelelerinden. (Ç.N.)

II

*"Il parait que monsieur est décidément pour les suivantes."
"Que voulez-vous, madame? Elles sont plus fraîches."*¹

Sosyetede bir konuşma

Yaşlı Grafinya ... tuvalet odasında aynanın karşısında oturuyordu. Onu üç hizmetçi kız çevrelemişti. Birisi allık kutusunu, diğeri toka kutusunu, üçüncüsü de ateş kırmızısı şeritlerle süslü, gösterişli dantel başlığını tutuyordu. Çoktan kaybolan güzelliği konusunda grafinyanın en ufak bir iddiası yoktu ama gençliğindeki alışkanlıklarını korumuştı; yetmişli yılların modasına göre giyinir, altmış yıl önceki gibi uzun uzun ve özene bezene hazırlanırdı. Grafinyanın evlatlığı genç kız da pencerenin önünde gergef işliyordu.

"Merhaba *grand'maman*,²" dedi içeri giren genç su-bay, "*bonjour*,³ *Mademoiselle Lise*. *Grand'maman*, sizden bir ricam var."

"Nedir Paul?"

1. (Fr.) "Demek kesinlikle genç hizmetçileri yeğliyorsunuz." "Ne yaparsınız madam? Daha körpe oluyorlar." (Ç.N.)

2. (Fr.) Büyükanne. (Ç.N.)

3. (Fr.) Günaydın, matmazel Lisa. (Ç.N.)

Korkunç Bir Fal, Rus edebiyatının altın yılları olarak görülen 19. yüzyılda yaşamış ve yalnızca ulusal değil, dünya edebiyatına da önemli eserler kazandırmış altı büyük Rus yazarın, etkisi okuduktan sonra da süren çarpıcı öykülerinden oluşan bir derleme. Varlıklı, yoksul; kalabalık, yalnız; soylu, sıradan ve daha birçok farklı özellikten Rus insanının yaşamı üzerinden yüzyılın panoramasının çizildiği bu derlemenin merak uyandıran öyküleri yer yer ürpertiyor, yer yer güldürüyor; kimi zaman da günümüzde hâlâ kafaları kurcalayan yaşama dair soruları hatırlatıyor.

Puşkin'den Karamzin'e, Rus edebiyatının en değerli öykü anlatıcılarının eserlerinin toplandığı *Korkunç Bir Fal*, 19. yüzyıl Rusya'sı ve edebiyatına, daha fazlası için iştah kabartan bir başlangıç niteliğinde.

#dünyaklasikleri #rusklasikleri #yaşam #ondokuzuncüyüzyılrusyası
#macera #korku #delilik #hüzün

Kapak resmi: Philipp Otto Runge

